

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Mezőberényben a Fő úton, a városháza közelében található a Wenckheim-Fejérváry kastély épülete. A kúria egykori 5 hektáros parkjának egy darabja városi ligetként maradt fenn, legnagyobb része ma már nincs meg, kiirtották a növényzetet, és házhelyeknek osztották ki az egykori park területét.

A kúriában ma az Orlai Petrics Soma Kulturális Központ Muzeális Gyűjteménye (az egykori Orlai Petrics Soma Muzeális Gyűjtemény) található, előkertjében 1997-ben avatták fel Szendrey Júlia mellszobrát, 2007-ben felújították teljes tetőszerkezetét.

1784-ben Petik Ambrus Békés vármegyei leírásában ír egy ismeretlen kastélyról Mezőberényben, de nincs rá bizonyíték, hogy ez az épület azonos-e a mai kúriával, vagy annak a helyén állt-e. Skolka András tanár, igazgató, lelkész (Deménfalva, 1777. nov. 25. - Új-Verbász, 1816. jún. 20.) A Békés vármegyei Mezőberény történeti-topográfiai leírása című írásában már egyértelmű említést tesz az 1800-as évek első éveiben épült copfstílusú Wenckheim kastélyról.

Neve a köztudatban Wenckheim néven ismert, az érintett családok Wenckheim - Festetics - Dessewffy - Vécsey - Fejérváry - Cebriáni.

A Wenckheim család az 1790-es években Gróf Siskovics Józsefné szül. Harruckern Borbálától vásárolta meg - annak eladásodása miatt - a mezőberényi uradalmat.

Özvegy báró Wenckheim Xavér Ferencné Rosenfeld Czekelius Karolina családjával a mezőberényi uradalomba költözött, copf-empire stílusban kastélyt építtetett, mely 1806-ban készült el. Építője id. Czigler Antal Gyulai építész volt, akinek Békés megyében több épület is kötődik a nevéhez.

A kastély földesúri nyári rezidenciának épült, 14 szobája, két kamrája és egy nagy konyhája volt. Az istállókon, kocsiszíneken kívül az udvar keleti részéhez csatlakozott egy kert is, melynek a felső teraszán egy üvegház és egy virágágyás, az alsó részén pedig konyhakert volt található. Hozzá tartozott még egy kis remetelak, egy teknősbékató, egy cserjés, egy telepített fűzfaerdő, és két kút is.

1814-ben Wenckheimné felosztotta gyermekei között a birtokát, valószínű ekkor kapta meg a mezőberényi kúriát leánya, gróf Festetics Vincéné Wenckheim Franciska bárónő, aki az 1830-as években leánynevelő intézetet létesített a kastélyban. Az iskolát özvegy

Major Zakariásné Thomaházy Erzsébet (Benka Ádám gimnáziumigazgató felesége) és lánya, Kuczián Györgyné Major Zsófia vezették. Az erkölcsös, vallási alapú nevelésen kívül a mindennapi élet gyakorlati kívánalmaira helyezték a hangsúlyt: szőni, fonni, varrni, kézimunkázni tanították a növendékeket. Szendrey Júlia, Petőfi Sándor felesége is 8-10 évesen, 1838 és 1840 között a jóhírű mezőberényi leánynevelő intézet növendéke volt.

Egy további birtokmegosztás révén a kúria, báró Wenckheim (II.) József leánya, gróf Dessewffy Emilné Wenckheim Paulina bárónő tulajdonába került.

Az 1861-66-os katonai térképen a kúria még nem a mai formáját mutatta, 1884-ben viszont már azt jelenítették meg a térkép készítői. A grófné 1896-os halálát követően a kúria báró Vécsey (II.) Józsefné Dessewffy Blanka családi és királyi palotahölgy tulajdonába került.

Ugyanebben az évben tért haza Mezőberénybe Fejérváry Celesztina és vásárolta meg Vécsey Józsefnétől a kastélyt, mely haláláig, 1937-ig otthonául szolgált. A kastélyhoz 20 holdas park tartozott, ahol üvegház, víztorony, gólyaház, artézi kút és egy tó volt található.

Fejérváry Celesztina fontos szerepet játszott a település közéletében, a kúria parkjában rendezték Mezőberény millenniumi emlékünnepélyét, melyhez lóverseny és lovasbemutató is kapcsolódott. Celesztina 1937-ben bekövetkezett halála után egyik örököse gr. Cebrián Istvánné báró. Vécsey Magdolna, Vécsey Józsefné leánya élt a kastélyban, aki 1944-ben az oroszok elől Sátoraljaújhelyre menekült.

Az oroszok bevonulása után rövid ideig a kastély kaszárnyaként működött, majd az 1948-as államosítása után, iskolát alakítottak ki benne. A második világháborúban elpusztult a bal szárnya és a portikusza (oszlopcsarnoka), az épület állapota ma sem kielégítő.

Az 1980-as évek végéig iskolai funkciót látott el, majd könyvtár és olvasóterem került az épületbe.

2002-től, -jelenleg is-, muzeális gyűjteménynek ad helyet. Az épület alatt elhelyezkedő pincéje is látogatható.

2007-ben újrarakták tűzfalát, felújították az épület teljes tetőszerkezetét. Azóta is folyamatosan történnek szépítések: 2014-ben pl. a kapu új kilincset kapott. A város tervezi az épület és a kert további felújítását is.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

A Wenckheim-Fejérváry kastély 1806-ban épült, azóta formálja, alakítja Mezőberény központjának képét. Copf-empire stílusú, történelmi jelentőségű, védett épület. A közéletben a kastély lakói és az ott megforduló vendégek a város szellemi életének, mindennapjainak meghatározó alakjai voltak. Az épület ma is kedvelt és méltó helyszíne a városi rendezvényeknek. Megőrzendő értékünk.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

<http://www.wenckheim.hu/mezobereny.htm>

<http://jgmadr.blogspot.hu/2010/01/wenckheim-fejervary-kastely.html>

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Mez%C5%91ber%C3%A9ny>

<http://www.gyomaendre.hu/hu/info/partnertelepulesek/mezobereny.html>

<http://www.opskk.mezobereny.hu/index.fcgi?rx=&nyelv=hu&stype=1&stype2=&menuparam5=175&type=5>

http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=13&ved=0CkQFjACOAo&url=http%3A%2F%2Fbenyovszky.uw.hu%2FDokumentumok%2FB.M.%2520Mezobereny.doc&ei=odwPVbvDJMaUYPgNAK&usq=AFQjCNGKqZ-w21nXymBjwoGN3mL_hivrg&sig2=IMqcQ87sUOAEwjlipCpajw

<http://regioldal.mezobereny.hu/cikkek/385>

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: